

ACC. NR. 2278

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*

Landskap: SKÅNE

Upptecknat av: I. Ingesson

Härad: FROSTH

Adress:

Socken: SKÄRKHULT

Berättat av: Frans Olsson

Uppteckningsår: 1929

Född år 1868 i Skärkhult N:r II

Uppteckningen rör REGISTER S 27

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Socken: Skarhult

Fullständigt namn: Frans Olsson

Född den 1868 på Skarhult nr 11
(gård eller by)

i Skarhults s:n Fasta h:d. Skåne
(socken och landskap)

Yrke: Sadelmakare Bisyssa: Musikant (fiolspelare)

Bosatt å följande platser: Har varit i Sadelmakarlära i Helsingfors men
har dennes varit bosatt i Skarhult i hela sitt liv.

Bor nu i gatehuset Skarhult nr 11 (samma hus som förfäderna bebodde)
(gård eller by jämte postadress)

Faderns namn: Ole Hansson, tuktäckare, född

Moderns namn: född

Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet? b) mödernet?

Närmare upplysningar om släkten:
(t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom:
(el. upptecknarens)
(sysselsättning, syskon)

skolgång i Skarhult

Läsning: .....
(böcker, tidningar m. m.)

Resor: .....

Har sagesmannen sina hågkomster efter vissa personer? Vilka?
(el. upptecknaren) .....

Deltagande i föreningslivet: .....

Förtroendeuppdrag: .....

Övriga upplysningar: Hans Olson är en starkt vänsterlig läggning
och har mycket kvar av den gamla folkhon. Han har omtalat flera
spökhistorier som han gjort upptäckt.

F. O. har i ungdomen lärt fiolspelandet i Holmsby. Han är
en god kännare av gammal folkmusik. Han i Stl. är spelat i
Stockholms dansbana (hitt 1923 då den blev nedlagd). Vidan har
han spelat i jubileumslandbruksmötet i Helsing 1914. Å hemstads-
utställningen i Holmsby 1920 samt i Skansen i Stockholm.

Död den ..... Ant. av .....
(år och dag)

Dessa uppgifter ha insänts av: Ingemar Juges
(namn och fullständig adress)

Tonegapsgatan 1 Lund år 1929.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spöke å magasinet å Skarhult.

Sau di ente spöge po magasined? (frågade Lindborg; Frans Olsson svarar:) Visst jore di ded. Där komm nån vidklädd. De va strajs ette Auge Nelsen hade kvalt se. Hann la en rännesnarja åm halsen. - Där va nån särts kammare. Di lau i en säng, Sannqvist å August. Di sau en vidklädd pärson; så trodde di de va Auge Nelsen. Sin så flytte di åpp i stallkämmaren. Så lau di fint. Di lau jävra i-en fint; di hade tvau lagen. De va Jakobéus såmm hållt dåmm. Harrskåb di kann jagu bestau tvau lagen.

H. L. Jacobeus, er denck bort; minnij avendator er Skarhults gård.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spökeri i kostallen å Skarhult.

De va här i kostallen, där har Lind sitt spöge, hann såmm nu Spökeri
e dö. Hann tytte där va tänt i kostallen, men när hann komm did
så va där slyckt. Hann sto himma å sau där va tänt åppe. Hann
trodde där va nån kreg såmm hade sleded se lösa, å hann tytte
hann skolle gau did å titta.

Där va en fauraschäf såmm hidde Ola Hägg, denn hann hade sitt
så möed.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spökeri å Svenstorp (Torna h:d).

En gång po Svenstorp - där e rektia ludor, såmm di har brygg- Spökeri
hus i - å där lau vi, Andorsen å ja. Å där hörde vi en gång di
dro me en jarmlänk inge i rommed. Å di sa de va en jeneralska,
såmm jick ijenn. Ja min liv å sjorr, hörde vi ded.

Di sior di såmm e födda en sönda eller en torsta, di ser å Söndags-
hör såddent. Ja e född palmsönda. & torsdagsbarn.

Luda, uthus.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spökhistorier från Fogdarpegården. (Besjöklesters s:n).

Men då e de möed varre å se spöge. De va po Fedarpegauren. Spökeri.

Denn gången ble ja minsju rädd. Ja va där ensåmmen å arbéta. Så va de lördakväll, så jick ja te August Mårtensen i Fedarp - vi hade spelad ihoba. Så satt ja där te kläckan hal tål. Så räjna de så farlit, så sa Mårtens Hansen, hansas far: Du kann ligga här i natt. Men ja tytte de va ente varre än ja konne gau.

Men när ja komm där nör po Fedarpegauren å skolle vria ing imod gauren, så mödor ja itt fruentimmer, samm va svartklädd å hade ente nåd hoed. Å honn komm tre gånger imod me. Å ja la te Huvudlös. å svarja. Så va där en henga-jäksing samm skällde. Så sa ja: Tior du ente, hengafan! - Så va där en skogga, å ja sa: Ska I skrämma mäj? Så hörde ja en röst: De va besynnerlit de, kann ja ente hittad-d.

Så jick ja ing i rommed å tände lampan, men där va ente en kotte. Så ble där en skogga, å ja fick en levétt, så ja fallt, å

ja tytte ja fallt i dun. Å ja tere ente ha lampan slyckt po hela Spökeri,
natten.

Å där va en husällorska såmm va såkallad relischös, å honn sa:
Frans Olsen har näck sömnad ifrå lampan. - Nä de har ja ente, å ja
har sitt itt svartklädd fruentimmer, såmm ente hade nåd hoed. - Ja,
de ska Frans Olsen ente bry se åmm, får ja har sitt ed åsse.

Sin slo ja sálmagare-maula i dörrtröskelem, får di sior de ska
jälpa me staul, så ska där inged ont ha majt mä en. Å di seder där
inú, åmm ente dárkármana e äpprödna.

Så va de en gång vi skolle ligga po itt romm po vinnem. Å där
va en husällorska, såmm hade hängt se. Å var natt kläckan tål så
komm där nán å dro dynorna au väss.

Men de angäene de fruentimmered ve Fedarp, de e säkert.

Å så ryktarem, hann tala åmm ad precis ve tål-tiden så tändes
där åpp itt jus i kostallen, å koorna di tjöt. Å hann titta ette,
men när hann kom, så va där slyckt. De va jo varkelit såmm ja sior.

Spökeri å Värlingegården (Stehag s:n, Onsjö h:d).

Äppe po Värlingegauren där sior di e spöge. Ja hörde di dro Spökeri.
me en säckatjarra åppe po låfted. Ja tytte de rektet ronga i hela
låfted. De hördes så rälit såmm jävringen. Sin sönna ja ifrau
hela klabbed. Ja vände me ingfår å hölld dynan över hoeded, så
fick de spöga hår möed såmm helst. Sin va där en molkesa, såmm
hidde Anna, såmm frågte me, åmm ja ente hade hört spöge. De va i
fjor ella i fårefjor. - Där va en väktare, såmm tytte där va spöge
i hanses drängkämmare. Å hann tytte där va en rög au gåled sto åpp,
å sin ble där itt vidklädd fruentimmor.

Po tal åmm knackning, de har ja jävra i-me hört po Värlingegauren
åsse. Å ja hade stängt yttordåren så härvetes väl. Å när ja hade
ligged itt lided tag, så knacka de po dåren ing te rommed där ja lau.
De va jävra i-en itt par nättor, de där jävra dauned.

Å de va såen där po Värlingegauren (å di e komna ifrau Hallann).
Hann ble så döane sjug, så di sögte doktor. Hann ble färtröllad.

Sjöve
Frost
Skarhult
Mj 18 1929

åm 2278

Uppd. J. Ingem.

7

Bru R. Olson
Tid 1868 i Skarhult!

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gastabloss.

Ja hade vad hänne i Hårva å spelad i jässjivaregauren. Å när Gastabloss
ja jick himm, så slo där åpp itt gastablås ve Henrikes hus. Å de
sprant å de flö, å de komm får me å satte se tebaga. Å ja arra's
mä ed å ville kappas mä ed, Men så tytte ja de va när me, men så
va de lant udad po vången. De va po denn tiden min kvinga levde,
men ja vaugte ente tala åmm ed, får då trodde ja, ja skolle ble
sjug au -ed.

Arras, retas, gäckas.

Skarhult, Th.

2278

8

8

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESBARKIV

Om Isman Gross, en torpare som sades vara varulv.

Ja kommor ihu hused, menn ja kommor ente ihu hanom. Hused Isman Gross,
lau mitt får Västra Honnsäng, tätt imenn väjen. (Hused sau
sammordant ud såmm de där Lars Nelsen bodde).

Menn di snacka åmm ad hann va varúl. Menn ja ved hann
bodde i de hused. Ja mings såmm paug, di sa i ryckavis komm
de po hann. Så sprant hann i vagns-jul-spår. Hann ble så
fårvánnlad.

Den som kallades Isman Gross hette i verkligheten Mårten
Jönsson. Han dog på 1860-talet. Se vidare J.P. Lindborgs be-
rättelser.

Spine
Gösta
Skarhult
1929 -

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Maran.

2278

9

9

Mys. av T. Ingesson
Bör av Hans Olofsson
Född 1868 i Skarhult nr. 11.

De e kånstit,liasåmm den här di kallar får maran. Denn Maran.

har ja vad får,ja min liv å hedor å ära. Ja tjente ude i Gryby,
ja va vakteaug. Å ja å min bror vi lau i drängkämmaren; å där
komm nåd å to po me,de klämde precis såmm där lau en stor kar
po en. De va precis såmm di satte itt pressejarn po brösted.

Sin rätt va de va så jick de så lätt å andas. Precis samma natt
så for honn po min bror Kal. Honn flytte se po bror Kal.

Men ja ha hört talas åmm,ad där va en kar,såmm va jift mä Äktenskap
med maran.
en såmm va mara. De va en sådden jäkra grannor tös. Å di hade
levt ihoba i många Harrans aur.. Å där va en glogg i väggen,å
där va en plogg i. Å hann fondera po å ta ud ploggen. Å rätt va
de va,så färsvant honn.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Maran. (forts.)

Når di liggör po frammade plassor - å når di liggör himma mä - Maran.
så ska di ställa skona me klackana ingfär, så ska där inga spöge
ha majt mä en. Å de jör ja inú.

Ja har åsse hört, ad maran gaur po hästana å flättar manen po Maran
dåmm. Å här e en au hästan², såmm bler flättad inú därframme. Såmma går på
hästar.
sior, ad de e maran såmm ha vad där.

Därframme, nämligen å Skarhults gård. Ett vanligt uttryck.

Vilsegående.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jo minschäksen har ja gåd vilse, å de mitt po jusa dan. Ja
komm här åppe ve Klemmestorp, de va ve åtta-tiden, å jävra i-me
ble ja vilse. Ja konne ente hitta au vången. Ja komm ud po
själva lannsväjen sin. Ja komm ragt ud där Pär urmágare bor.

Vilse-
gående.

Så en án gång ja skolle gau te Strö å spela en lörda kväll.
Å ja jick ragt över Högavången, å där jick ja jävra i-den i
rondéll en hel timme, där jick ja såmm en tosing. Ja va kommen
änna framm te Hans-Assorsa-gauren, å te sist komm ja framm här
ve kostalls-gövelen.¹⁾

Där va bjudning, där va prästadrängen å Johanna, så va ja där
å spela, så dansa di po loen te Ola-Néls. Jösses, di hade väntad
po me så jävra länge, men ja sa, ja hade gåd vilse.

De jälpot å tänna ill po en cigarr. De har ja, jävra i-en, Medel
att hitta rätt.
jort titt.

1) Frans Olsson hade alltså varit ända framme i Strö men kom tillbaka till Skarhult.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En kringvandrande speleman.

Här va en speleman såmm hidde Delin. Hann bodde i Mölle-hused. Hann jick omkring å spela får korn. Hann fydde se min liv å sjorr po ded. Di ga hann möen sä. Sin sålde hann -ed.

Kring-
vandrande
speleman.

Hann bar fiolen i grävlinga-sking. Hann satte fiolhalsen neast, så va där te å binga får i den ene ännen. Så hade hann påsen po ryggen. Så to hann korned i denn. Så hade hann en sking-hua te å slau sådära nör. Så bant hann denn åmm hagan.

Så hade hann en päls au fáur-skug. Så jick hann hos bönnorna, så hos én bone å så hos en án å samla ihoba. Sin sålde hann -ed å fick pänga. Ella bytte hann te se brö. Hann har såded i ditta rommed många gånga. Hann spela Strö-valsen. Å hann spela flere polkéttor. Ja har flere stýcken, såmm hann spela, jävra i -en. Notor hade hann jävra i -en, jo får jäklana.

Möllehused: ett numera försvunnet hus å Skarhults ägor, nordost om gården.

Källrarna å Skarhults slott.

Di har jo sajt här e en höna liggör po en tjista. Å di på- Källrarna
stårur åsse, ad där e en ondorjordisk gång te tjärkan. Där e en
del tjällra, såmm staur fulla me vann, så di kann ente komma did.
Tjistan liggör å flydor i vann. E där nån såmm gaur ing där, så
brännor hela gauren.

Men ja tror lia väll i forna tidor, så har de vad galed.

(Johan Lindborg, som var närv⁴rande, tillade: Fålk di har ente
vad rätt navlada.)

2278

14

114.

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

Trollakistan i Klinta.

Där e en sådden ätvehöj ve Klinta prästgaur. Där har di Trollakistan
i Klinta.
sitt många gånga itt jus har bränt po kvällen. Di tala åmm ed,
når ja va där å arbéta.

Den omtalade platsen är ingen ätvehög utan en stenålders-
grav, benämnd Trollakistan. Anm. av upptecknaren.

15

2278

15

LUNDs UNIVERSITETE
"FOLKMINNESARKIV"

Icke skära naglar.

Di sa:"Du ska allri skära naglorna au i da,de e sönda." Naglar.
(få ej skäras
på söndagen).

Skarhultsvisan. (Fragment). Diktad på 1870-talet.

En visa vill jag sjunga, som är alldelens ny,

Skarhultsvisan.

den handlar om de kaffekäringor, som bor i Skarhults by.

Den första bor i möllan, den andra bor därtill
("de va mor")

Den tredje heter Loxia - - - - -
(Loxia, de va min fastor)

Prinsessan hon bjuder kaffekäringorna till sej

- - - - - - - - - - - - - -

"Sin kommer ja ente i hu längor - nä min själ".

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Text till en gammal körepolska (tjörepålscha).

Körepolska.

Hade ja länga får mina byxor,
så skull ja sypa dämm åpp i kväll,
å svärta ändan å dansa naken
å vara lia gla igen.

2678

18

18

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Möllarevalsen.

Möllarevalsen.

Kan du dansa möllarevalsen, ett, två, tre.

Möllarevalsen ett, tvåtre,

Möllarevalsen ett, två, tre,

Ett, två, tre.

2278

19

19

ÅRETS
LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Text till en gammal polka.

Tänk nu om Smithen dör

Polka.

å brännevinet det tar slut,

då får vi dricka drank,

som vi gjort förut.

Pål Jynsen kom, Pål Jynsen kom

å då blev flaskan tom

- - - - -

(Den omtalade "Smithen" var den s.k. bränneviskungen
L.O. Smith, f. 1836, d. 1913).

20
2258

20

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ringländare.

"Ringländare."

Ett, två, tre å fyra fem,
nu e min fästeman kommen igen,
ha ha ha, de va bra,
nu ska vi dansa te ljusan da.

81

LUNDAS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVSupning.

Di konne fau itt stob brännevin får femti öre. De va Supning.
po Horva jässjívaregaur. Di konne jagu seda å dricka täddia
får tjugefemm öre - ja har jävra i -en säl vad mä, sin ja
komm ud i ongdoms-lived. Vi hade varmt vann, så la vi såckor i.

En jul i Det långa huset. (Ett stathus å Kristinebergs ägor i Borrlunda socken).

Min måffår bodde i De långa hused po Krestinebarj. Å vi va Julafton.
bjudna diid en juláftan. Å di hade tvau fina brökágor övan po
hinán po bored. Å där lau halm po galed. Å di lau där po galed Julhalm.
hela natten. Å där lau di alli hoba. Å vi ble där åmm natten.
Di lau i bara halmen å hade klärna po se. Å så po marnen, så fick
alla karana en beskor. Måffår jick åpp å slo åpp en beskor te Juldags-
karana. Di sad i båsed å drack. Så sjong di salmor å läste. Di
sjong "Var hälsad sköna morgonstund".

Di va rätt gamla, måffårs så kallad.

LUND UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Frimåndag under julen.

Fri-månda de hade di treje-da jul. Då va de tjenarnas frimånda. Då har ja vad po Läjesta å spelad. Di fick låv å bjuda andra did åsse. Då dansa di po magasined övor stallen. Ja kommor så grant ihu Jyns Månsen ble full. Hann va bror te Annors Månsen. Där va sarvérad såmm po julåftan. Di fick rekti jillesmad såkallad: Gröd å ludfisk å snapsa å täddi.

Lejestad, en större arrendegård i Skarhults socken. En av de förra innehavarna var den ovan omtalade Anders Måsson (1838-1902).

LUND UNIVERSITET
FOLKLIVSINSTITUTET

En hägring.

Här har vad krij här, när danskana å svenskana di slos. Krigshär visar sig

När di groba te Annors Måns po Läjesta, så hitte di bajonetts. i en hägring.

Di sau en hägring po Sirkelaschónen å po Kalabeded. Där va krigare, såmm glimma. Di skyllra jevär. Höstafalked sau - ed en ettemidda. Fålked di jick ude å hösta. Ack, där va många.

Solen skente, de va så varmt denn dan. Ja va en sex aur. Där va en hel krigshär. Di re imod enán. Di sau här sablana di blänkte.

Groba, gräva grop (dike). Sirkelaschónen och Kalabeded, namn på vångar å Skarhults gård, sydost om gården.

Frans Olsson,

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skarhult.

Sadelmakaren Frans Olsson är född i Skarhult 1868 och bor ännu i samma gamla hus där han föddes. Fadern var taktäckaren Ola Hansson. I yngre år tjänade Frans Olsson som vaktepåg men kom så i sadelmakarelära i Hurva. I ungdomen lärde han fiolspel för en av traktens gamla spelemän, Jönsson i Holmby. Frans Olsson har själv varit en mycket anlitad speleman på danstillställningar i Skarhult och där omkring, och i 21 år spelade han tillsamman med 4 andra (bland dem skomakare Lindborg) å dansbanan i Skarhult park, som blev nedlagd 1923. Men en nyare tids smakriktning i fråga om dansmusiken har medfört att han numera inte är så mycket anlitad som förr. Frans Olsson är en god kännares av gammal folkmusik, och flera gånger har jag haft nöjet å höra hans spel, då han medförande fiolen om kvällarna kom in till skomakare Lindborg. I Frans Olsson repertoar finns flera gam-

maldags danser, såsom kadriller, valser, mazurkor och polketter.

Det hade varit önskvärt om dessa blivit upptecknade, men själv hade jag inte resurser därtill, och det blev alltså endast texterna till några dansmelodier, som upptecknades.

Frans Olsson har deltagit i spelmanstävlingen vid jubileums-lantbruksmötet i Malmö 1914, har spelat å Skansen i Stockholm och å en större hemslöjdsutställning i Dalby 1920.

Uppteckningarna efter Frans Olsson utgöras för övrigt av berättelser om övernaturliga väsen och spökhistorier, till vilka han själv sätter tro. Åtskilliga av dessa spökerier har han upplevit när han varit borta på sadelmakarearbete.

HÖGSKOLAEKONOMIETS
FOLKLODDENSARKIV

27.

Register.

- 1 A. Spökhistorier:
från Skarhult, Frostahd.
2 " Svenstorp, Torna hd.
3 " Fogdarpegården, Frostahd.
4 " Värlingegården, Onsjö hd.
5
6
7 Gastabloss,
8 Isman Gross, en varulv.
9 Maran.
10 Vilsegående.
11
12 C. En kringvandrande speleman.
13 E. Källrarna å Skarhults slott.
14 Trollakistan i Klinta.
15 Ickelskära naäglar påen söndag.
16 I. Skarhultsvisan (Fragment.)
17 Texter till dansmelodier.
21 K. Supning å Hurva gästgivaregård.
22 N. Julafhton och juldagen.
23 Frimåndag under julen.
24 P. En hägring.

2278

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Texter till gamla danser.

2278

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varulven och maran.

2278

Årg. 1908
Vol. 1
POLKMAHESKA
Litteratur

S p ö k h i s t o r i e r.